

ОСОБЛИВО ЦІННІ ЗРАЗКИ КОЛЕКЦІЇ КОРМОВИХ КУЛЬТУР УДСР

ESPECIALLY VALUABLE SAMPLES IN THE FODDER
CROPS COLLECTION OF THE USTYMIVSKA PLANT
PRODUCTION EXPERIMENTAL STATION

Ю.В. Харченко, В.Я. Кочерга

Yu. V. Kharchenko, V. Ya. Kocherha

**Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН**

Ustymivska Plant Production Experimental Station of Plant Production Institute
nd. V. Ya. Yuryev of NAAS

Коллекция кормовых культур Устимовской опытной станции растениеводства насчитывает 2040 образцов 45 видов, представляющих их видовое разнообразие. Выделены лучшие в условиях южной Лесостепи сорта люцерны, клевера лугового, костреча безостого, амаранта кормового (силосного) и зернового направлений использования и др. Это генетическое разнообразие кормовых культур является ценным и требует дальнейшего пополнения и более эффективного использования в селекции.

Collection of forage crop of the Ustymivsk'ka Experimental Station of Plant Production includes 2040 accessions of 45 species what represents their species diversity. There are highlighted the best under the conditions of southern Forest-Steppe varieties of alfalfa, red clover, brome, amaranth of forage (silage) and grain directions of use, and others. This genetic diversity of fodder crops is a valuable and requires further replenishment and more effective use in breeding.

Колекція кормових культур Устимівської дослідної станції, наразі, налічує 2040 зразків 45 видів, що репрезентують їх біо- та видове різноманіття. За 27 років роботи з генетичними ресурсами кормових культур на УДСР вивчено понад 800 зразків. Серед найбільш поширених культур вивчалися зразки люцерни посівної (*Medicago sativa* L.), люцерни мінливої (*M. x varia* T. Martun), конюшини лучної (*Trifolium pratense* L.), стоколосу безостого (*Bromopsis inermis* (Leyss.) Holub.) і т.д.. Також проведено комплексне вивчення амаранту (*Amaranthus* L.). Особливої уваги з боку селекціонерів та виробничників заслуговує низка сортів багаторічних трав та амаранту вітчизняної селекції в колекції установи, котрі виділяються серед широкого різноманіття зразків і на нашу думку є цінними джерелами важливих ознак та властивостей.

Основною установою, яка займається селекцією люцерни на Полтавщині є Полтавська державна с/г дослідна станція ім. М.І. Вавилова інституту свинарства і АПВ НААН (ПДСГДС ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН). Серед сортів полтавської селекції можна виділити: Лідія, Віра, Полтавчанка, що занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Слід зазначити що сорт люцерни Зайкевича, зареєстрований ще в 1930 році, і наразі гідно конкурує з сучасними сортами. Сорт середньо-стиглий, високоврожайний, досить посухостійкий і зимостійкий.

Проте основним недоліком цього сорту є низька насіннева продуктивність. Варто зауважити, що сучасні вітчизняні сорти люцерна Синюха, Регіна (Інститут кормів НААН), Ярославна, Наречена Півночі (Інститут землеробства НААН), Унітро, Веселка (Інститут зрошуваного землеробства НААН) вдало поєднують у собі високі показники врожайності вегетативної маси та насіння.

Серед сортів конюшини лучної на особливу увагу заслуговує двоукісний сорт Полтавська-75 селекції ПДСГДС ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН. При безпокровній ранній сівбі цей сорт в перший рік життя дає перший укіс на 70 день, хоча утворює слаборозвинені кущі. Витримує низькі температури до -17°C . Висота рослин до 1 м. На одному місці росте 2-3 роки. Як високопродуктивні сорти для виробництва та вихідний матеріал для селекції зарекомендували себе сорти конюшини лучної Миронівська 5 та Миронівська 45 (Миронівського інституту пшениць). Ці зразки високоврожайні та стійкі до хвороб. Мають добрий травостій, облистяність 55-65%. Сорти Анітра та Спарта (Інституту кормів) рекомендуються як посухостійкі, середньостиглі з підвищеною кормовою та насінневою продуктивністю.

Колекція стоклоосу безостого, сформована на Устимівській дослідній станції налічує 207 зразків. З них 27 сортів – української селекції. Це сорти селекції ПДСГДС ім. М.І. Вавилова ІС і АПВ НААН: Полтавський 30, Полтавський 52, Полтавський 5, Красень; Інституту кормів – Марс, Всеслав, Боян; Інституту зрошуваного землеробства Таврійський, Славутич, Сиваш, Борозенський 7 та інші. Дані сорти поєднують в собі високорослість, урожайність кормової та насінневої продуктивності. В колекції станції представлені сорти амаранту кормового (силосного) і зернового напрямків використання. Силосного типу – Кремовий ранній, Кармін і Стерх (Національний ботсад НАН), які характеризуються високою урожайністю кормової маси, високорослістю; зернового типу – Жайвір (Національний ботсад НАНУ), Лера, Сем, Ультра і Харківський 1 (Харківський НАУ). Сорт амаранту Харківський 1 вважається універсальним – використовується кормова маса і насіння яке має високий вміст олії (8,56%), високий сумарний вміст токоферолів (3,30%).

Зосереджене на УДСР генетичне різноманіття кормових культур є дійсно особливо цінним та потребує подальшого збагачення і більш ефективного використання в селекції.